

PHÁT TRIỂN CHƯƠNG TRÌNH MÔN TIẾNG ANH THEO TIẾP CẬN NĂNG LỰC Ở CÁC TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ HUYỆN TIÊN DU - TỈNH BẮC NINH

*THE CURRENT SITUATION OF DEVELOPING COMPETENCY BASED ENGLISH
LANGUAGE PROGRAM IN TIEN DU DISTRICT – BAC NINH PROVINCE*

NGUYỄN QUỐC DƯƠNG

Trường Trung học cơ sở Nguyễn Đình Xô, huyện Tiên Du, tỉnh Bắc Ninh

THÔNG TIN	TÓM TẮT
<p>Ngày nhận: 12/5/2020 Ngày nhận lại: 10/6/2020 Duyệt đăng: 22/6/2020 Mã số: TCKH-S02T6-B30-2020 ISSN: 2354 – 0788</p> <p>Từ khóa: <i>phát triển chương trình giáo dục nhà trường, phát triển chương trình theo tiếp cận năng lực, giáo dục trung học cơ sở, đổi mới giáo dục phổ thông.</i></p> <p>Key words: <i>developing curriculum at school level, competency based curriculum development, secondary education, renovating general education.</i></p>	<p><i>Phát triển chương trình ở cấp độ nhà trường là quá trình lập kế hoạch và hướng dẫn việc học tập của người học do cơ sở giáo dục tiến hành. Bài viết phân tích thực trạng phát triển chương trình môn tiếng Anh theo tiếp cận năng lực ở các trường trung học cơ sở huyện Tiên Du, tỉnh Bắc Ninh. Đây là các số liệu thực tiễn quan trọng giúp các cơ quan quản lý nhà nước, cán bộ quản lý và giáo viên các trường trung học cơ sở huyện Tiên Du, tỉnh Bắc Ninh có căn cứ điều chỉnh biện pháp quản lý, từ đó thực hiện thành công mục tiêu đổi mới chương trình giáo dục phổ thông, đáp ứng đổi mới căn bản toàn diện nền giáo dục địa phương Tiên Du, Bắc Ninh.</i></p> <p>ABSTRACT</p> <p><i>Developing curriculum at school level is a process of planing and directing students' learning implemented by educational institutions. The article analyzes the current situation of developing English language program in accordance with competence approach in secondary schools in Tien Du district – Bac Ninh province. These are practical important data which can help state management agencies, school managers, and teachers of secondary schools in Tien Du district, Bac Ninh province adjust management measures, thereby implement successfully the goal of renovating the general education program, and satisfy the requirements of basic and comprehensive renovation of Viet Nam education.</i></p>

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Phát triển chương trình là vấn đề được quan tâm nghiên cứu trong thời gian gần đây cùng với yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông ở Việt Nam theo hướng phát triển năng lực người học. Phát triển chương trình môn học trong bối cảnh dạy học phát triển năng lực đòi hỏi phải dựa vào nhà trường và dựa trên vai trò chủ đạo của giáo viên, vì chỉ có nhà trường, giáo viên trực tiếp giảng dạy mới hiểu được đặc điểm của học sinh trong quá trình học tập cũng như đưa ra được những phương án phù hợp nhất để triển khai thực hiện chương trình giáo dục trong điều kiện kinh tế - văn hóa - xã hội cụ thể của địa phương. Bài viết khái quát quy trình phát triển chương trình môn học trong nhà trường phổ thông, từ đó tìm hiểu thực trạng phát triển chương trình môn tiếng Anh trong các trường trung học cơ sở ở huyện Tiên Du, tỉnh Bắc Ninh.

2. NỘI DUNG

Trong bối cảnh đổi mới giáo dục phổ thông ở Việt Nam hiện nay, phát triển chương trình môn học ở cấp độ nhà trường là quá trình giáo viên xây dựng kế hoạch giáo dục môn học để triển khai thực hiện chương trình môn học sao cho phù hợp nhất với điều kiện cụ thể của từng nhà trường và đáp ứng yêu cầu dạy học phát triển năng lực cho học sinh của từng lớp (Nguyễn Vũ Bích Hiền, 2015). Theo tiếp cận năng lực, khi phát triển chương trình môn học, vấn đề được quan tâm nhiều nhất không phải là những kiến thức kỹ năng nào người học cần biết, mà là năng lực hành động, giải quyết hiệu quả những nhiệm vụ đặt ra trong thực tế cuộc sống (Nguyễn Văn Cường, 2016), (Nguyễn Thu Hà, 2016). Chính vì sự quan tâm tới năng lực thực hiện công việc thực tế của người học nên khâu thiết kế chương trình theo tiếp cận năng lực cần phải thích nghi với những nhu cầu của người học, của giáo viên, và của cộng đồng. Quy trình phát triển chương trình môn học gồm 5 bước: 1) Đánh giá năng lực, nhu cầu của người học và tìm hiểu các điều kiện dạy học ở nhà trường; 2) Xây

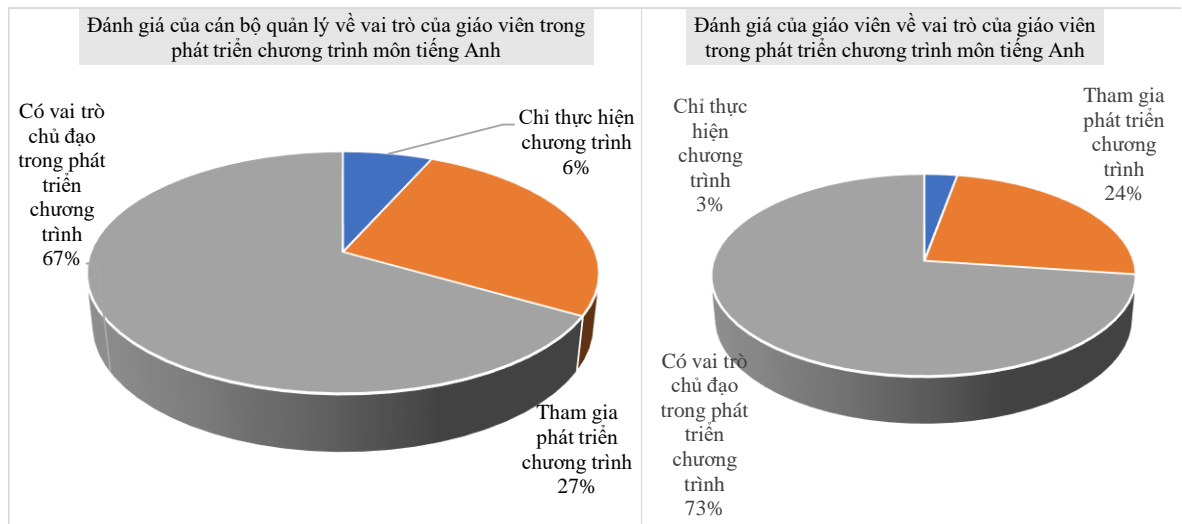
dựng mục tiêu chương trình môn học; 3) Thiết kế chương trình; 4) Thực thi chương trình; 5) Đánh giá và điều chỉnh chương trình (Nguyễn Vũ Bích Hiền, 2015).

Thời gian vừa qua, các trường trung học cơ sở huyện Tiên Du tỉnh Bắc Ninh đã tiến hành phát triển chương trình môn tiếng Anh ở cấp độ nhà trường, tuy nhiên, việc thực hiện vẫn còn những hạn chế nhất định. Việc đánh giá thực trạng phát triển chương trình môn tiếng Anh sẽ cung cấp cho cán bộ quản lý, giáo viên thông tin đầy đủ về mặt đã làm được cũng như những điểm còn hạn chế để nâng cao hiệu quả phát triển chương trình môn tiếng Anh ở các nhà trường.

Thực trạng phát triển chương trình môn tiếng Anh ở các trường trung học cơ sở huyện Tiên Du - tỉnh Bắc Ninh được tác giả phân tích dựa trên số liệu nghiên cứu của 100 khách thể điều tra, bao gồm 30 cán bộ quản lý (hiệu trưởng, phó hiệu trưởng, tổ trưởng chuyên môn) và 70 giáo viên dạy môn tiếng Anh của toàn bộ 15 trường trung học cơ sở trên địa bàn huyện. Thang đo khoảng với 5 mức độ.

2.1. Thực trạng nhận thức về vai trò của giáo viên trong phát triển chương trình môn tiếng Anh theo tiếp cận năng lực

Kết quả khảo sát thể hiện trong hình 1 cho thấy: đa số cán bộ quản lý, giáo viên tham gia khảo sát đều đánh giá giáo viên có vai trò chủ đạo trong phát triển chương trình môn tiếng Anh ở trường trung học cơ sở. Chỉ một số lượng rất nhỏ cho rằng: giáo viên chỉ là người thực hiện chương trình (dưới 6%) và giáo viên tham gia vào phát triển chương trình (dưới 27%). So với cán bộ quản lý, số lượng giáo viên đánh giá giáo viên tiếng Anh có vai trò chủ đạo trong phát triển chương trình môn tiếng Anh có tỷ lệ cao hơn. Điều này cho thấy, hầu hết giáo viên tiếng Anh tham gia khảo sát đã nhận thức được tầm quan trọng của phát triển chương trình môn tiếng Anh ở cấp độ nhà trường và vai trò của giáo viên trong việc phát triển chương trình môn tiếng Anh theo tiếp cận năng lực.

Hình 1. Biểu đồ đánh giá của cán bộ quản lý, giáo viên về vai trò của giáo viên trong phát triển chương trình môn tiếng Anh theo tiếp cận năng lực ở trường trung học cơ sở

2.2. Thực trạng phát triển chương trình môn tiếng Anh theo tiếp cận năng lực

Bảng 1. Thực trạng phát triển chương trình môn tiếng Anh theo tiếp cận năng lực ở các trường trung học cơ sở huyện Tiên Du, tỉnh Bắc Ninh (1: Không bao giờ; 2: Hiếm khi; 3: thỉnh thoảng; 4: Thường xuyên; 5: Luôn luôn)

Các bước phát triển chương trình	Nội dung phát triển chương trình môn tiếng Anh	N	Mức độ thực hiện					ĐTB
			1	2	3	4	5	
Khảo sát năng lực và tìm hiểu nhu cầu của người học	1. Khảo sát năng lực tiếng Anh của học sinh từng lớp để làm cơ sở xây dựng mục tiêu chương trình	95	0	2	18	64	11	3,88
	2. Tìm hiểu nhu cầu của học sinh của từng lớp đối với việc học môn tiếng Anh	94	0	1	13	66	14	3,99
	Điểm trung bình							3,94
Xây dựng mục tiêu	3. Xây dựng mục tiêu môn học theo năng lực giao tiếp và sử dụng kiến thức ngôn ngữ trong giao tiếp tiếng Anh	100	0	1	27	66	6	3,77
	4. Xây dựng mục tiêu của các chủ đề, bài học theo các kỹ năng nghe, nói, đọc, viết tiếng Anh	99	0	1	12	78	8	3,94
	Điểm trung bình							3,86
Thiết kế chương trình	5. Xây dựng các chủ đề dạy học liên môn giữa môn tiếng Anh với các môn học khác	97	7	11	51	27	2	3,06
	6. Xây dựng các chủ đề dạy học phân hóa theo năng lực của học sinh	96	0	4	25	64	3	3,69

Các bước phát triển chương trình	Nội dung phát triển chương trình môn tiếng Anh	N	Mức độ thực hiện					ĐTB
			1	2	3	4	5	
	7. Thiết kế các hoạt động trải nghiệm cho học sinh trong môn tiếng Anh	97	9	23	42	21	2	2,84
	8. Xây dựng cấu trúc nội dung môn học theo trình tự phù hợp với điều kiện dạy học cụ thể	95	1	4	16	65	9	3,81
Điểm trung bình								3,35
Thực hiện chương trình	9. Xây dựng kế hoạch dạy học môn tiếng Anh phù hợp với đối tượng học sinh và điều kiện thực tế của nhà trường, địa phương	96	0	3	11	65	17	4,00
	10. Sử dụng các phương pháp dạy học tích cực (nhập vai, hoạt động nhóm, trải nghiệm...) để phát triển năng lực giao tiếp tiếng Anh cho học sinh	96	0	2	21	63	10	3,84
	11. Sử dụng hình thức tổ chức dạy học để phát triển các năng lực chung (năng lực tự chủ và tự học, giao tiếp và hợp tác, giải quyết vấn đề và sáng tạo) cho học sinh	94	0	3	40	49	2	3,53
	12. Khai thác và vận dụng vốn hiểu biết, kinh nghiệm của cá nhân học sinh trong giải quyết các nhiệm vụ học tập chung	96	0	0	21	65	10	3,89
	13. Khai thác, sử dụng hiệu quả các nguồn học liệu, phần mềm dạy học trong dạy học tiếng Anh	96	0	1	22	54	19	3,95
	14. Sử dụng các phương tiện kỹ thuật dạy học hiện đại và ứng dụng công nghệ thông tin hiệu quả trong dạy học môn tiếng Anh	94	0	0	8	70	16	4,09
	15. Phối hợp với cha mẹ học sinh, các trung tâm ngoại ngữ liên kết và các lực lượng khác trong quá trình tổ chức các hoạt động dạy học môn tiếng Anh	96	7	14	41	30	4	3,10
	Điểm trung bình							
Đánh giá – Điều chỉnh	16. Xây dựng các công cụ để đánh giá học sinh trong quá trình học tập (phiếu bài tập, rubric, bảng kiểm, phiếu quan sát...)	95	0	10	34	46	5	3,48
	17. Đánh giá kết quả học tập theo mục tiêu bài học trong suốt tiến trình dạy học.	95	0	1	11	66	17	4,04

Các bước phát triển chương trình	Nội dung phát triển chương trình môn tiếng Anh	N	Mức độ thực hiện					ĐTB
			1	2	3	4	5	
	18. Chú trọng phát triển kỹ năng tự đánh giá và đánh giá lẫn nhau của học sinh với nhiều hình thức khác nhau	95	0	7	32	53.7	5.3	3,57
	19. Đánh giá khả năng vận dụng kỹ năng giao tiếp tiếng Anh trong các tình huống thực tiễn	96	0	4	45	47	0	3,45
	20. Quay video, ghi nhật ký dạy học để đánh giá hoạt động học tập của học sinh	95	11	33	44	8	1	2,53
	21. Sử dụng nhiều cách thức khác nhau để thông tin phản hồi về việc học tập của học sinh	96	0	4	25	59	8	3,74
	22. Sử dụng các kết quả đánh giá để điều chỉnh mục tiêu, nội dung, kế hoạch dạy học môn tiếng Anh ở các năm học tiếp theo	94	1	2	21	60	10	3,81
Điểm trung bình								3,52

Bảng số liệu trên cho thấy việc hầu hết hoạt động của các bước phát triển chương trình môn tiếng Anh theo tiếp cận năng lực ở các trường trung học cơ sở huyện Tiên Du, tỉnh Bắc Ninh đã được cán bộ quản lý, giáo viên đánh giá đã thực hiện ở mức độ thường xuyên, tuy nhiên mức độ thực hiện các hoạt động không đồng đều. Các hoạt động được cán bộ quản lý, giáo viên đánh giá được thực hiện thường xuyên nhất bao gồm: Sử dụng các phương tiện kỹ thuật dạy học hiện đại và ứng dụng công nghệ thông tin hiệu quả trong dạy học môn tiếng Anh (ĐTB=4,09); Đánh giá kết quả học tập theo mục tiêu bài học trong suốt tiến trình dạy học (ĐTB=4,04); Xây dựng kế hoạch dạy học môn tiếng Anh phù hợp với đối tượng học sinh và điều kiện thực tế của nhà trường, địa phương (ĐTB=4,00).

Bên cạnh đó, các hoạt động phát triển chương trình sau đây theo đánh giá của cán bộ quản lý, giáo viên được thực hiện với mức độ thấp hơn hẳn so với các hoạt động khác: Quay video, ghi nhật ký dạy học để đánh giá hoạt động học tập của học sinh (ĐTB=2,53); Thiết kế các hoạt động trải nghiệm cho học sinh trong môn tiếng Anh (ĐTB=2,84); Xây dựng các chủ đề

dạy học liên môn giữa môn tiếng Anh với các môn học khác (ĐTB=3,06); Phối hợp với cha mẹ học sinh, các trung tâm ngoại ngữ liên kết và các lực lượng khác trong quá trình tổ chức các hoạt động dạy học môn tiếng Anh (ĐTB=3,10).

Kết quả tổng hợp đánh giá của cán bộ quản lý, giáo viên về thực trạng phát triển chương trình môn tiếng Anh theo tiếp cận năng lực ở các trường trung học cơ sở huyện Tiên Du – Tỉnh Bắc Ninh cho thấy: các bước của Quy trình phát triển chương trình theo tiếp cận năng lực được thực hiện không đồng đều. Trong đó, 2 bước “Thiết kế chương trình môn tiếng Anh theo tiếp cận năng lực” và “Đánh giá, điều chỉnh chương trình môn tiếng Anh” có điểm trung bình thấp nhất, lần lượt là 3,35 và 3,52. Hai bước có điểm trung bình cao nhất là “Đánh giá năng lực và tìm hiểu nhu cầu của người học” (ĐTB=3,94) và “Xây dựng mục tiêu chương trình môn tiếng Anh theo tiếp cận năng lực” (ĐTB=3,86). Có thể thấy, thiết kế chương trình theo tiếp cận năng lực và đánh giá điều chỉnh chương trình đang là những vấn đề còn khó khăn đối với giáo viên khi thực hiện phát triển chương trình môn tiếng Anh theo tiếp cận

năng lực ở các trường trung học cơ sở huyện Tiên Du, tỉnh Bắc Ninh.

3. KẾT LUẬN

Các trường trung học cơ sở huyện Tiên Du tỉnh Bắc Ninh đã thực hiện phát triển chương trình môn tiếng Anh ở cấp độ nhà trường theo tiếp cận năng lực. Phát triển chương trình môn tiếng Anh trong các trường trung học cơ sở huyện Tiên Du tỉnh Bắc Ninh hiện nay có những thuận lợi nhất định từ phía chủ quan là năng lực chuyên môn của giáo viên, năng lực quản lý và lãnh đạo nhà trường của chủ thể quản lý, tuy nhiên do phát triển chương

trình là lĩnh vực khó với nhiều cách tiếp cận và nhiều kỹ thuật đòi hỏi nền tảng kiến thức cũng như kỹ năng thực hành nên giáo viên vẫn gặp những khó khăn nhất định khi triển khai trong thực tiễn nhà trường. Vì vậy, các nhà trường cần quan tâm nhiều hơn đến việc tổ chức thực hiện phát triển chương trình môn tiếng Anh trong nhà trường và bồi dưỡng năng lực phát triển chương trình môn học cho giáo viên để có thể phát triển chương trình môn tiếng Anh thực sự phù hợp với điều kiện cụ thể của nhà trường và thực hiện mục tiêu phát triển năng lực cho học sinh.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đặng Đình Bôi (2018), *Sổ tay phát triển chương trình đào tạo có sự tham gia*, Nxb Nông nghiệp.
2. Nguyễn Thị Kim Chi (2017), *Quản lý phát triển chương trình giáo dục nhà trường theo tiếp cận năng lực*, Luận án Tiến sỹ Khoa học Giáo dục, Đại học Vinh.
3. Nguyễn Văn Cường (2016), *Phát triển chương trình dạy học định hướng năng lực*, Tạp chí Khoa học – Đại học Sư phạm Hà Nội, Vol. 61, No. 3.
4. Nguyễn Thu Hà, (2016), *Các nhân tố tác động tới phát triển chương trình giáo dục nhà trường*, Tạp chí Khoa học Đại học Sư phạm Hà Nội, Số 6.
5. Nguyễn Vũ Bích Hiền (Chủ biên, 2015), *Phát triển và Quản lý chương trình giáo dục*, Nxb Đại học Sư phạm.
6. Nguyễn Vũ Bích Hiền (2012), *Các xu hướng phát triển chương trình đào tạo theo quan điểm lấy người học làm trung tâm*, Tạp chí Khoa học Trường Đại học Sư phạm Hà Nội, tháng 6/2012.
7. Phạm Ngọc Long (Chủ biên, 2019), *Sổ tay phát triển chương trình giáo dục nhà trường phổ thông*, Nxb Giáo dục.
8. Peter F. Oliva (2005), *Xây dựng chương trình học*, Nguyễn Kim Dung dịch, Trường Đại học Sư phạm Thành phố Hồ Chí Minh. Nxb Giáo dục.